

אל גינת אגוז

עלון שבועי בהוצאת עמותת בית כנסת גינת אגוז רמת חן נתניה

לדאות באיבי הנחל לדאות הפרחה הגפן

פרשת ויקהל- מעיינות יואב

מאת הרב יואב שוכר הי"ו

ומשרתים אותו לכל אשר יפצה את פיו, בודאי אם יבוא המלך לבקרו יעמיד לפניו עבדים ומשרתים ויעשה לו כבוד גדול כראוי לכבודו לפחות כמו שהוא ראה.

ולכן מבקש משה לדעת שהי' יראה לו את כבודו והתשובה של הי' "אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם.. וחנותי את אשר אחון" כלומר, תדע רק מכל הטוב שעובר עליך ואתה מקבל מהו כבודי. כלומר רק מזה שאתה קם בבוקר בחינת "וחנותי" וזוהרת לך שמש ואתה מקבל מן ושליו ובאר מים ועוד אין סוף של שפע, אבל "לא תוכל לראות פני" כלומר מצד השפע שאני משפיע עליך תדע את כבודי אבל לראות פנימיות הי' אדם לא יעמוד בזה ויחיה לכן מצד העבודה שלך שתרצה להתקרב אלי להתדבק במידותיי.

"ויהיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפרת" כאשר פורשים הכנפיים הכונה היא למעלה אבל נשנה אותיות כנפים של המילה ונקבל כפנים, רומז שהכרובים יהיו כפנים של מעלה כלומר מה שעושים למטה יהיה מכוון כמו למעלה.

ולמה התחיל פרשת ויקהל בעניין שבת? כיוון שחטאו בני ישראל בחטא העגל נלקחו מהם הכתרים שקיבלו כנגד 'נעשה ונשמע' ומשה לקח מהם את האורות והיו למשה אלף אורות, רמזו בשיר השירים "האלף לך שלמה ומאתיים לנוטרים את פרי". שלמה זה אותיות למשה, כלומר 'האלף לך שלמה' רמז שמש קיבל אלף אורות ואם עם ישראל לא חטאו היו בגדר 'נוטרים' כלומר שומרים תורה ומצוות, היה להם 'מאתיים' ורומז לשני כתרים שקיבלו. ולהבין זאת כתוב "בעל המאה הוא בעל הדעה" והידיעה שלהם הייתה כפולה בגדר 'נעשה ונשמע' וזה רמזו מאתיים, שלפני שחטאו היו בגדר 'נוטרים' שעד שלא חטא האדם נחשב לצדיק.

אומר הנביא ישעיה "ברגע קטון עזבתך וברחמים גדולים אקבצך" ברגע של קלות דעת המוחין שחוטאים ישראל, עזבתך ואין השכינה שורה על עם ישראל, וברחמים גדולים אקבצך אבל ברגע שמבינים שהכל מאיתו יתברך ויתגדלו המוחין וההבנה לברך נתגדל שמו יתברך אז "כרחם אב על בניס ריחם הי' על יראיו". יהי רצון שיקבצנו הקב"ה מכל העמים ויגאלנו במהרה ונזכה לחזות בבניין שלם בעיר קודשנו אמן סלה.

שבת שלום

לעילוי נשמת המנוח ר' שלום בוסאי זצ"ל. תנצב"ה. ולעילוי נשמת המנוח רפאל מגדלי ז"ל. תנצב"ה.

"אל גינת אגוז"

עורכים: עו"ד יאיר בוסאי הי"ו

חברי המערכת המייסדים: הרב חיים בוסאי זצ"ל. רפי מגדלי ז"ל. מזל אושרת שער ז"ל.

כתובת המערכת: ההנוטע 1 נתניה

פקס: 09-8829751 אי מייל: yairus@gmail.com

ניתן לשלוח חומר בקובץ WORD.

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" – משה רבנו ע"ה שכל דאגתו הייתה לעם ישראל, רוצה לכפר על בני ישראל ע"י זה שיתקן את דרכם, שכן לפני שחטאו כתוב "ויקהל העם אל אהרן" לאחר שהרגו את חור באו אל אהרן, ומשה רבנו אינו מסתפק בקריאה שהוא נתן לשבט לוי לפגוע באנשים שחטאו בחטא העגל, ולכן פה משה בא לתקן את "ויקהל העם אל אהרן".

זה כנגד זה שקודם התקהלו כדי לעשות להם אלוהים, ופה משה עושה אותה הפעולה כדי לתקן את ההתקהלות ומחזק אותם במצוות שבת למרות שהוזהרו קודם החטא שכתוב "אם את שבתותי תשמרו" כי כוחה של מצוות שבת מסוגלת לכפר על ע"ז שכתוב "שומר שבת מחללו" אל תקרי מחללו אלא מחול לו, אפילו חטא כדורו של אנוש- מחול לו.

ומדוע כוחה של השבת גדול כ"כ? כיוון שאדם שומר שבת מראה בזה שמאמין בכל התורה אשר בה כתוב "וישבות ביום השביעי".

ידוע שאין אדם חוטא אלא אם נכנסה בו רוח שטות והעם לפני שחטא אמרו לאהרן "כי זה האיש משה אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו". לא ידענו רומז כי אין בנו דעת ולכן באו בדרישה לאהרן עשה לנו אלוהים ולכן משה מתקן את עם ישראל

גם בעניין הזה שכתוב "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" אותיות דעת, משה מחזיר להם את הדעת כדי שיבינו את הטעות כמו שרמזו באדם הראשון שכתוב "וידעו כי עירומים הם" שחזרה עליהם דעתם וידעו שהם עירומים ממצוות, ולכן שיש באדם דעת בוודאי לא יבוא לידי חטא שכן מקיים "דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון".

לאחר שנצטוו להביא תרומה לה', הזדרזו לקיים את המצווה כמו שכתוב: "ויביאו כל איש אשר נשאו לבו וכל איש אשר נדבה רוחו אותי", מתרגם אונקלוס: "ואתו כל גבר דאתרעי ליבה וכל דאשלמת רוחיה" ומכאן מובן הפסוק "אשר נשאו לבו" הכוונה נתן מרצונו הטוב – דאתרעי ליבה, תרגום "ונדבה רוחו", שעושה את המצווה לשם שמים ולא הייתה לו נגיעה בדבר, וזה מראה את שלמות המצווה דאשלמת רוחיה.

"ויבואו האנשים על הנשים" קשה להבין את לשון הפסוק ונראה לענ"ד שבחטא העגל כאשר אמר אהרן לגברים "פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם" וסירבו הנשים לתת את תכשיטיהן ולא היו שותפות בחטא העגל, אבל כעת שנצטוו לתת תרומה למשכן, הזדרזו הנשים לתת את תרומתן ראשונה ותרומת הגברים הייתה על תרומת הנשים.

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם" לכאורה המילה מושבותיכם מיותרת, אלא רמז: מושב האדם בעולם התחתון ומושבו בעולם העליון שכן אם הוא מבעיר אש בשבת בעולם הזה סופו שיבעירו אותו באש בעולם הבא.

"וכבוד הי' ממלא את המשכן" כאשר יתקן החטא על מעשה המשכן כביכול החזירו ע"י זה את כבוד הי' למעמד מתן תורה קודם החטא. ולמה נקרא שמו משכן? אותיות נמשך, כשעם ישראל נמשכים לעבודת הי' יתברך וע"י זה מתגדל שמו בכל העולמות, שכן לאחר החטא ביקש משה מהקב"ה "הראני נא את כבודך" שכן ע"י זה נדע כיצד לכבדך,

משל למלך שעבדים ומשרתים לפניו ובא אהובו לבקרו והוא רואה כיצד כולם מכבדים את ידידו המלך, עומדים לפניו

פרשת ויקהל

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם" (שמות ל"ה).

שאלות

א. מדוע נאמר ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. הלא בכל פעם שדיבר משה עם ישראל, הקהילים סביבו כדי לדבר עימם?

ב. ועוד, מדוע נאמר, ויקהל משה. הלא לא היה צריך משה להקהילם, משום שפרשה זו נאמרה למחרת יום הכיפורים (רש"י), ועדין היו ישראל מכונסים בתחתית ההר?

ג. ועוד, מדוע נאמר, את כל עדת בני ישראל. היה לו לומר, ויקהל משה את ישראל?

ד. ועוד, מן הכתוב, אלה הדברים. לומדת הגמ' את איסור ל"ט מלאכות שנאמרו למשה מסיני (שבת ע.). אם כן, מדוע נאמר בהמשך הפסוק, אשר ציוה ה' לעשות אותם. היה לו לומר, אשר ציוה ה' לא לעשות אותם?

ה. ועוד, נאמר, אלה הדברים אשר צוה ה'. מדוע לא נאמר, מה הם הדברים? ועוד, היה לו לומר, אלה המצוות אשר ציוה ה' לעשות אותם?

ו. ועוד, מדוע חזר משה לצוותם על שמירת השבת, והלא כבר נצטוו על השבת במרה, ואחר כך נצטוו על השבת שוב בהר סיני?

ז. ועוד, מדוע נצטוו ישראל להתענג בשבת? הלא מצוה היא מלשון צו. דהיינו, דבר המגביל. ועונג שבת הוא הנאה ושמחה. כלומר, היה צריך להסתפק ב"ל"ט מלאכות לא תעשה?

ח. כיצד נרמזת מעלת השבת בפסוק?

ט. דוגמא לשכר כיבוד שבת, ממעשה יוסף מוקיר שבת המובא בתלמוד.

תשובות

א. נראה להשיב, הטעם שהתורה הדגישה הפעם שמשה הקהיל את בני ישראל, וכינסם למקום אחד, על מנת להודיענו שהתקהלות ישראל לשמיעת ציווי שמירת שבת, באה לתקן את עוון התקהלות ישראל בחטא העגל. שנאמר, ויקהל העם על אהרן (שמות ל"ב) ומכאן למדנו שעל ידי שמירת שבת בפרהסיא, מתוקן עוון ההתקהלות לעגל. כלומר, שעל ידי שמירת שבת בקהל רב, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, מחליפים ישראל את עוון ההתקהלות לעגל בהתקהלות של קדושה, ומשברים בכך את יצר הרע. לפי שברוב עם הדרת מלך, ותפילת ציבור מתקבלת תמיד.

הטעם שמצוות שבת מתקנת את עוון העגל. לפי שיש עבירות השקולות כנגד כל תרי"ג המצוות. כגון: עבודה זרה, שפיכות דמים, וגילוי עריות. דהיינו, שכל העובר על אחת מהן, כאילו עבר על כל מצוות התורה. וכנגדם יש מצוות השקולות כנגד כל תרי"ג המצוות. כגון: שמירת שבת כהילכתה. דהיינו, שכל השומר שבת, כאילו קיים את כל מצוות התורה. כי לגבי שמירת שבת נאמר, שמור את יום השבת (דברים ה'). וגם לגבי שמירת המצוות נאמר, כי אם שמר תשמרון (דברים י"א). כלומר, תבא מצות שבת השקולה תרי"ג, ותכפר על עוון ההתקהלות לעגל השקולה כנגד תרי"ג. בבחינת, גם את זה לעמת זה עשה האלהים (קהלת ז'). וכן אמר ר' יוחנן: כל המשמר שבת כהילכתה אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלים לו. שנאמר, אשרי אדם יעשה זאת... שומר שבת מחללו (ישעיה נ"ו), אל תקרא מחללו אלא מחול לו (שבת ק"ח:). ועוד אמרו חז"ל, שבשבת אפילו לרשעים בגהינם נותנים מנוחה, ואין הם מקבלים את דינם. שנאמר, והיה ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגוזך ומן העבדה הקשה אשר עבד בך (ישעיה י"ד). דהיינו, שה' מניח בצד את כל העבירות שעליהם נידון האדם, לכבודה של השבת, פרט למחללי שבת בפרהסיא, שאין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, אפילו בשבת. משום שמעשיהם הוציאו את עצמם מכלל קהל ישראל. לפי שחילול שבת בפרהסיא, הוא ככפירה בה' בורא שמים

וארץ, וכחילול כל תרי"ג המצוות שבתורה. משום שתכלית מצוות שבת היא להאמין בה' שברא את העולם בששת הימים. על כן, כשמת מחלל שבת בפרהסיא מבלי שחזר בתשובה, נידון לגהינם ואין לו מנוחה לעולם. שנאמר, ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר (ישעיה ס"ו). וכן נרמז בכתוב, אם תעזבני יום יומיים אעזבך. דהיינו, אם תעזבני ביום השבת, אעזבך ביומיים של ראש השנה שהוא יום הדין. ובמילתא דבדיחותא, על מנת לסבר את האוזן, נמשל הדבר לרב שראה אדם מחלל שבת בפרהסיא, הוכיחו ואמרו לו, וכי אינך יודע שהתורה ציותה לשבות? ענה לו מחלל השבת, אני חילוני ולא משתתף בשביתה. והמשיך את מלאכתו האסורה בשבת. כשמת מחלל השבת, נפסק דינו להשרף בתנור גז בגהינם כיתר הרשעים. בערב שבת בין השמשות, באו מלאכי חבלה וכיבו את תנורי שריפת הרשעים עד למוצאי שבת. ולמחלל השבת לא כיבו את התנור. פנה המחלל שבת למלאך החבלה הממונה עליו. ואמר לו: מדוע אינך מכבה את התנור שלי כפי שכיבו חבריך, וכפי שכתוב בהוראות? אמר לו מלאך החבלה: אני מלאך חילוני ולא משתתף בשביתה. ההוראות שנאמרו לגביך הם: ואישם לא תכבה.

ב. הטעם שנאמר, ויקהל משה. למרות שישראל היו מכונסים תחת ההר ברדת משה מן ההר, כפי שכתב הרש"י: ויקהל משה, למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר. משום שהעם הביאו לפני משה את משפטם. שנאמר, ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם (שמות י"ח). דהיינו, מוצאי יום הכיפורים היה (רש"י), והעם הם, ערב רב באו להישפט אצל משה. ועל ידי כך התערבבו עם ישראל. לכן הפריד משה את ישראל מן הערב רב, וכינסם בנפרד. משום שהערבוב עם הערב רב, גרם לישראל להענש בעוון העגל. לכן נאמר, ויקהל משה את כל עדת בני ישראל בלבד, דהיינו, ללא הערב רב. לפי שרצה משה לצוותם את ל"ט המלאכות האסורות בשבת. ובסמוך מסר רק לישראל את פרשת התרומה למלאכת המשכן. ודוקא למחרת יום הכיפורים, כשהם צדיקים, משום שה' מחל להם על חטא העגל. לכן נאמר גם, דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה. דהיינו, ללא הערב רב.

ג. הטעם שנאמר, את כל עדת בני ישראל. ללמדנו, שמשה הקהיל את עדת ישראל, לפי קהילות. קהילות גברים לבד וקהילות נשים לבד. כפי שנאמר, הקהל את העם האנשים והנשים והטף (דברים ל"א). אף כאן הקהיל משה את ישראל בקהילות נפרדות. כנרמז בפסוק, את כל עדת, דהיינו, קהילת הנשים. בני, דהיינו, קהילת הטף. ישראל, דהיינו, קהילת הגברים. משום שמצד אחד, לכל קהילה יש הדגש אחר שהיא צריכה להקפיד עליו בשמירת השבת. ומאידך, ככל ישראל מחויבים בשמירת שבת כהילכתה. לפיכך, כינס משה את כל קהילות יחדיו, כדי להשמיעם את מצוות השבת, כולל הנשים שהוזהרו על מצות הדלקת הנר. הטעם שהזהיר משה את ישראל לפני פרשת מלאכת המשכן. על מנת להזהירם שלא יעשו מלאכה בשבת אפילו לצורך בניית המשכן. לפי שחשש משה שיהיה לישראל מקום לטעות, ולחשוב שמלאכת המשכן דוחה את השבת, כשם שלצורך קורבן התמיד דוחים את השבת. על כן, כינסם והזהירם יחד על קדושת השבת וחשיבותה. דהיינו, שעל ידי שמירת שבת במלאכת המשכן, תהיה קדושתו יתרה.

ד. הטעם שנאמר, אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם. כלומר, אלה ל"ט המלאכות הצריכות למלאכת המשכן, כאמור בפרשיות דלעיל ובפרשיות דלהלן. וביניהם נאמר הפסוק, ששת ימים תעשה מלאכה. ללמדנו, של"ט המלאכות שנצטוו ישראל לעשות במלאכת המשכן, מותרות להעשות רק בששת ימי החול. משום כך למדו חז"ל מכאן, את ל"ט המלאכות שנאמרו למשה מסיני (שבת ע.). כלומר, ה' מסר למשה רע"ה את ל"ט המלאכות האסורות בשבת, בסמוך לציווי על הקמת המשכן. שנאמר, אלה הדברים אשר ציוה ה', ולא נאמר מה הם הדברים. מכאן שהמדובר הוא במלאכות האמורות במלאכת המשכן האמורות בסמוך. ודע, שעיקר מצות שמירת השבת היא קיום מצוות העשה הקשורות לשבת. שנאמר, אשר ברא אלהים לעשות (בראשית ב'). מהו שנאמר לעשות? דהיינו, מצוות עשה של שמירת שבת כהלכתה. **המשך המאמר בעמ' הבא**

טור זה נתרם ע"י אייל בוסיהו לברכה והצלחה לו ולמשפחתו ולעילוי נשמת סבו המנוח הרב חיים בן ר' שלום בוסיהו זצ"ל

ה. הטעם שנאמר, אלה הדברים אשר ציוה ה'. ולא נאמר, אלה המצוות אשר ציוה ה'. ללמדנו, שצריך אדם לדבר דברי תורה בשבת, ולא לשיח בדברי חול בשבת. לפי שדברי חולין גורמים לעבודה בשמים. כלומר, אלה הדיבורים אשר ציוה ה'. דהיינו, דברי תורה. ונאמר, אשר ציוה ה' לעשות אותם. ללמדנו, שצריך לנהוג את כל עשרת הדברים (האמורים בזוה"ק) על שולחנו בשבת, והם: לאכול כאוכל לפני מלך, נטילת ידים, כוס של קידוש, דברי תורה, להאריך על שולחנו בגין עניים, שלא יהיה גרגרן ובולען, מים אחרונים, כוס של ברכה בשלושה, שיעור רביעיית לוג בכוס של ברכה, ברכת המזון, וצריך הסבה בסעודות שבת.

ו. הטעם שחזר משה לצוות את ישראל על שמירת שבת, משום שבמרה נצטוו ישראל לשבות בשבת, כדי להרגילם במצוות ולנסותם. שנאמר, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו (שמות ט"ו). ובעשרת הדיברות, נאמר לישראל הציווי הכללי והטעם של מצוות שמירת שבת. לאחר מכן בטרם עשו את העגל, שב משה להבהיר לישראל שאת מצוות שמירת שבת נתן ה' רק לישראל בלבד. שנאמר, ביני ובין בני ישראל אתה ולא לעלם (שמות ל"א). וכששמעו הערב רב, שמצוות שבת לא נאמרה להם, אלא, לישראל בלבד. התקהלו על אהרן, ודרשו שיעשה להם אלהים אחרים. ולאחר שניגפו הערב רב, הקהיל משה את ישראל בנפרד, ופירט להם את ל"ט המלאכות האסורות בשבת בסמוך למלאכת המשכן. משום כך נאמר, אשר צוה ה' לעשת אתם (שמות ל"ה). דהיינו, נאמר ציוה בלשון עבר. ונכתב לעשת אתם, בלי "וי", דהיינו, רק אתם ישראל מצוים על שמירת שבת, ולא גוים אחרים. ודע, שהפסקת עבודות החול בגין מצוות שבת, היא בבחינת קבלת עול מלכות שמים. שנאמר, שבת לה' (ויקרא כ"ה). וכן נאמר, לעשות את השבת לדרתם (שמות ל"א). דהיינו, לדורותם נכתב בלי "וי", כדי ללמדנו, שהשומר שבת הוא כעושה דירה לשכינה.

ז. הטעם שנצטוו ישראל להתענג בשבת, דווקא עונג נפש, על פי כללי התורה. משום שנשמות ישראל נמצאות בגן עדן. ובעת ההיריון, ה' מצוה על הנשמה ללכת למעי האם. ובטרם תלך מתחנת הנשמה לפני ה', שישאירנה תחת כסא הכבוד, במקום קדושה וטהרה. וה' מצוה עליה שתיכנס בעל כורחה לטיפה סרוחה. ומבטיחה, שבעולם הזה יש לה אפשרות לקבל תוספת קדושה וטהרה, ולא להשאר כמות שהיא. שנאמר, כי בן הייתי לאבי, רך ויחיד לפני אימי. וירני ויאמר לי יתמך דברי לבך, שמר מצותי וחייה (משלי ד'). משום כך, נותן ה' לאדם בשבת תוספת נשמה, הנקראת נשמה יתרה. וניתנת לכל אדם לפי דרגתו בקדושה, כפי התוספת שנותן החתן לכלתו. בכך מקיים ה' את חלקו בהבטחתו לנשמה, שתקבל תוספת קדושה בעולם הזה. וכדי להגדיל את תוספת הקדושה לנשמה, נצטוו ישראל לענג את הנפש בשבת. לכן עונשו של מחלל השבת, נאמר בלשון מיתה כפולה. משום שפוגם הוא גם בנשמה היתרה שקיבל. שנאמר, מחלליה מות יומת (שמות ל"א). דהיינו, המחלל שבת מת פעמיים. גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, כנגד שתי הנשמות שפגם. לעומת זאת, יהודי המענג כראוי את הנפש בשבת, מקבל שכר כפול. פעם אחת כשנהנה בעולם הזה, ובפעם השניה בעולם הבא. לפי שהנשמה היתרה של האדם ממתינה לו בגן עדן, ומחזירה לו עונג בעולם הבא, כשם שעניגה בעולם הזה. שנאמר, אז תתענג על ה' (ישעיה נ"ח). וגם ה' מתפאר בו על שקיים את הבטחתו לנשמה. שנאמר, ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מ"ט). ודע, שבעבור הנשמה היתרה, תיקנו חז"ל, שלא לדבר דברי חול בשבת. ולומר בשבת, נשמת כל חי תברך את שימך ה', ולומר במוסף שבת כתר יתנו לך, ולברך על הבשמים בהבדלה שבמוצאי השבת. ואין אומרים, ושמור צאתנו ובואינו, אלא, ופרוש עלינו סוכת רחמים ושלוש. משום שהנשמה היתרה שומרת על האדם מן המזיקים. משום כך, טוב וישר הוא לעכב את צאת השבת, ולהוסיף מחול על קודש. על מנת לעכב את הנשמה היתרה, ולהראותה שקשה עלינו פרידתה.

ודע, שאמרו חז"ל: אמר לו ה' למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם. שנאמר, לדעת כי אני ה' מקדשכם (שמות ל"א). לכאורה נשאלת השאלה, מדוע מכל תרי"ג מצוות התורה, ה' בחר רק את השבת כ"מתנה טובה" לישראל? ומדוע הניחה בבית גנזיו? אלא, משום שמצוות שמירת שבת שקולה כנגד תרי"ג מצוות. וגם ניתן בה לישראל במתנה את

מצוות עונג שבת, וגם את הנשמה היתרה. שנאמר, ושמרו בני ישראל את השבת. "ה" יתרה, כנגד שמירת הנשמה היתרה. משום כך, צריך אדם לרחוץ את כל גופו בערב שבת, על מנת לסמל את ההיטהרות מימי החול, וההתכוננות לקבל בנקיות את הנשמה הטהורה. כלומר, ההכנות לקראת שבת, כוללות היטהרות פנימית וחיצונית. על ידי שמסיר האדם מליבו את העצבות, הכעס, והאבלות שפגעו בו בימי החול. וגם לובש בגדי לבן חדשים, משום שבגדי שבת הם זכר לבגדיו בגן עדן. לפי שהלבוש בגן עדן מורכב ממעשיו הטובים של האדם בעולם הזה. ולאחר שילבש בגדים נאים, יצא כחתן לקראת כלתו, וילך לבית הכנסת, לשבח בשירים ובתשבחות לה' ברוב עם. וכשישוב לביתו מבית הכנסת, יתענג באכילה, בשתייה, בדברי תורה, בשירה, בנר דלוק ובמיטה מוצעת. ועל ידי כך גם יזכה את נשמתו היתרה, וגם מרגיש מעין עולם הבא בכל שבת ושבת. וזוהי המתנה הרוחנית שנתן ה' לישראל מבית גנזיו.

ח. נמצאנו למדים מן הפסוק הראשון של הפרשה, שמצוות שמירת שבת היא מצוות יסוד הדת. משום כך, נכתבה מצוות שבת בתורה שתיים עשר פעמים, והקדימה משה לציווי על מלאכת המשכן לה'. כי השבת היא ברית עולם, בין ה' לישראל. כלומר, השומר שבת כהילכתה, אות היא כי הוא יהודי המאמין במלכות ה', שברא שני עולמות בשישה ימים, ונח ביום השביעי. שנאמר, אות הוא לעלם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש (שמות ל"א).

הטעם שנאמר, אות היא לעלם. ללמדנו, שבזכות שמירת השבת יתקיימו ישראל לנצח ויגאלו. וכן אמרו חז"ל, אם ישמרו כל ישראל את השבת, מיד נגאלים. מכאן שמחללי השבת, לא זו בלבד שגורמים רעה לעצמם, ונחשבים כעכו"ם לכל דבר (הרמב"ם, שבת, ל'). אלא, שגורמים לעיכוב הגאולה לכלל עם ישראל, וגומים צער למשיח. משום שהמשיח לוקח על עצמו באופן זמני, את הייסורים המגיעים לישראל על פי העונשים הכתובים בתורה. שנאמר, והוא מחלל מפשעינו מדכא מעונותינו (ישעיה נ"ג). מטרת המשיח בנטילת הייסורים על עצמו במקום חוטאי ישראל, כדי לאפשר להם חזרה בתשובה מתוך ליבם, ולא מכורח הייסורים. משום כך, כשהחוטא מת מבלי שעשה קודם לכן תשובה, מקבל הוא את עונשו במלואו, ובמיוחד ענש על עוון חילול שבת בפרהסייה כנ"ל. שנאמר, והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט. אין שלום אמר אלהי לרשעים (ישעיה נ"ז). ואילו שומר שבת בפרהסייה, זוכה לטעום טעם גן עדן בעולם הזה. שנאמר, טעמו וראו כי טוב ה' (תהלים ל"ד). ונאמר, ושבתני אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכל ולשתות ולשמוח והוא ילונו בעמלו (קהלת ח'). כלומר, שלמה המלך משבח את השמחה במצוות שבת ויום טוב, יותר מכל המעשים הטובים האחרים שהאדם עושה בעולם הזה. משום שבזכות השמחה בשבת, זוכה האדם לשני עולמות. לפי שאין לאדם עצבות על ההוצאות לכבוד שבת, כי ה' מחזיר לו אותם בכפילות. שנאמר, והוא ילונו בעמלו. וכן אמרו חז"ל, לוו עלי ואני פורע. כלומר, שהשומר שבת זוכה להתענג גם בנפש וגם בגוף, הן בעולם הזה והן בעולם הבא. שנאמר, וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד... אז תתענג על ה' והרכבתך על במותי ארץ, והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר (ישעיה נ"ח). ונאמר, אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה, שמר שבת מחללו ושמר ידו מעשות כל רע (ישעיה נ"ו)

ט. דוגמא לשכר מצוות כיבוד שבת, ניתן ללמוד ממעשה יוסף מוקיר שבת המובא בתלמוד: מעשה ביוסף שהיה מכבד שבתות, והיה לו שכן גוי שהיו לו נכסים הרבה. אמרו החוזים בכוכבים לגוי הזה: כל הנכסים שלך, סופם שיפלו לידי של היהודי יוסף השכן שלך, שהוא מכבד ביותר את השבת. הלך הגוי ומכר את כל נכסיו, וקנה בהם מרגלית אחת. אחרי כן עשה לו כובע של לבד, שיבצו במשבצות זהב, וקבע בתוכו את המרגלית הזו. לאחר מכן הלך על הגשר והיתה הרוח נושבת. העיפה הרוח את הכובע ממנו וגפלו למים, ובא דג גדול ובלע את המרגלית. באו דייגים ודגו את הדג הגדול, והביאוהו לעיר בערב שבת, לעת ערב. אמרו מי יקנה דג גדול כזה, ובפרט בעת הזו? אמרו להם, לכו והביאו את הדג הזה ליוסף שהוא מכבד את השבת, ורגיל לקנות לכבודה דגים. הביאו הדייגים את הדג לבית יוסף, וקנה מהם. מיד קרע יוסף את הגד, כדי להכינו לשבת. ומצא בתוכו את המרגלית שאבדה לשכנו הגוי. מכר יוסף את המרגלית בעד הון רב והתעשר. פגע ביוסף זקן אחד ואמר לו: מי שמלוח בעבור לכבד את שבת, השבת פורעת לו אחר כך (שבת קיט) (מאמר מאת חגי (ת"ב) רפאל)

טור זה נתרם לעילוי נשמת מזל אושרת שער ז"ל תנצב"ה

פרפראות

ויקהל משה. וברש"י שזה היה למחרת יום הכיפורים. דרך ומנהג העולם לפייס איש את חברו בערב יום הכיפורים, אך יש לדאוג שגם למחרת יום הכיפורים, להמשיך ולהתקהל ביחד ולחיות בשלום ובאחווה. וזה הכוונה **ויקהל משה "למחרת" יום הכיפורים.**

ששת ימים תעשה מלאכה. חז"ל אומרים, שאם ישראל עושין רצונו של מקום, אז מלאכתם נעשית ע"י אחרים. ולכן כתוב **תַעֲשֶׂה**, שמעצמה היא נעשית. שהקב"ה יזמין לו את כל מה שצריך בששת ימי השבוע, ע"י שמירת השבת.

שבת שבתון. למה כתוב בכפל לשון, להורות שגם אוכל נפש אסור. ובזוהר כתיב, "**שבת**" בא לומר לאיסור **מלאכה**, "**שבתון**" לאיסור **דיבור**, וכמו שאמרו חז"ל, **שבקושי התירו לנחם אבל בשבת.** ויש שרמזו **עזור לשובתים בשביעי בחריש**, לאלו השובתים ביום השביעי "**בחריש**" היינו בשתיקה, **שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך בחול.**

מזבח הקטרת, למה נקרא "**מזבח**", שעל ידו זובחים את היצר הרע (זוהר).

וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה טוו את העזים. וכתב רש"י, היא היתה אומנות יתירה, שמעל גבי העזים טווין אותה. ולכאורה זה אומנות מיוחדת, ובפסוק כתוב שהיתה כאן חכמה, אלא החכמה שלהן היתה, שהרי אין הנשים בכלל מצות הקמת המשכן, שהיא מצוה שהזמן גרמא, שזמנה רק בחול ולא בשבת, ולכן הם טוו כשהיה הצמר עדיין מחובר על העזים, שזה רק איסור שבות מדרבנן, ואיסור שבות מותר בעבודת המשכן גם בשבת ונמצא שאין מצות הטויה מצוה שהזמן גרמא, שהרי גם בשבת מותר, נמצא שהנשים השכילו לעשות, שגם הם יהיו בכלל מצות הקמת המשכן, וזה הכוונה "**חכמת לב**".

עוד טעם שהיו צריכים לטוות דווקא מעל גבי העזים, מפני שהדין הוא שבעלי חיים, וכן כל המחובר לבעלי חיים אינם מקבלים טומאה, לכן הם טוו כשעוד מחובר לעזים שלא יקבל טומאה, **וזו היא החכמה.**

בצלאל בן אורי בן חור. מדוע מייחסת התורה את בצלאל גם אחר זקנו חור, מפרש רש"י, מפני שחור היה בנה של מרים הנביאה, לכן זכה בצלאל לעשות את המשכן. **ויש אומרים** שלכן זכה לכהן בצלאל, מפני הזכות שמסר זקנו חור את נפשו במעשה העגל, כאשר סירב לעשות את העגל, והרגו אותו. **וגם להורות לנו,** שע"י מעשה הקמת המשכן שעשה נכדו של חור, זה סימן שנתכפר להם לישראל עוון העגל, שאם לא כן לא היה יכול **בצלאל שהוא נכדו של חור** שנהרג במעשה העגל לעשות המשכן, שאין קטיגור נעשה סניגור. וגם דמסירות נפש צריך להיות שלא בחקירה והתחכמות יתירה, דחקירה תעכב ברצון פנימי מלמסור מסר עצמו בים במסירות השי"ת כעדות יעב"ץ החסיד, ויהודה מסר עצמו בים במסירות נפש, וכן חור מסר עצמו בעגל, ולכן אמר שבעבור זה שלא חקרו ולא נתחכמו יותר מדאי לכן וימלא אותו בחכמה ובדעת כו', וזהו שכתוב **חור למטה יהודה** (משך חכמה).

המלאכה היתה דים... והותר. למה נשאר, כדי שלא יתגאה התורם בזה שהוא תרם, שאפשר שתרומתו מהנשאר, **ויש אומרים** עוד פירוש **שהיה נס** שגם מה שהיה מיותר נכנס לחשבון והיה נצרך למלאכת המשכן. **ויש אומרים** כדי שלא יוכלו לומר שאם לא תרמתי לא היה משכורך בזכות תרומתו נבנה המשכן, ואין המשכן שהוא מקומו של השכינה ראוי להיות ע"י גבה לב ומתגאה.

חידון לפרשת ויקהל מאת עזרא מרום

שאלות

- ששת ימים תיעשה מלאכה". מה למדים מכך? (עיין ברכות ל"ה).
- מדוע הקדים הקב"ה את הצווי על השבת לפני מלאכת המשכן?
- א. כמה סוגי מלאכות היו במשכן? ב. מה למדים מהן לגבי השבת?
- כמה ככרות היו בלחם הפנים ואיזה נס אירע בו?
- " כל נדיב לב הביאו חח ונוס" (לה', 22) א. באילו איברים מונחים התכשיטים חח ונוס? ב. ציין פתגם מפורסם הקשור לנוס.
- "בצלאל בן אורי בן חור". מי היה חור ובאיזה אירוע הוא מת?
- מה למדים מכך שמידותיו של הארון חצויות?
- כמה יריעות עזים היו במשכן וכנגד מה מספר זה?
- לפי הגמרא, מדוע נקרא בצלאל בשם זה?
- מה ניתן לדייק מהפסוק: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם"?
- "ויכלא העם מהביא" (תרומות). על מה נאמר עוד בתורה הביטוי "ויכלא"?
- בן כמה היה בצלאל כשהקים את המשכן? (עיין סנהדרין ס"ט)
- מה ההבדל בין נדבת הנשיאים בחנוכת המזבח לעומת חנוכת המשכן?
- "טוו את העזים". מה האומנות המיוחדת בכך?
- "מה נרמז בכפילות הלשון "המשכן משכן העדות"?

תשובות

- מהמילה תיעשה (ולא כתוב תעשה) נלמד שאם ישראל זכו, מלאכתם נעשית ע"י אחרים.
- כדי ללמדנו שמלאכת המשכן אינה דוחה את השבת.
- א. 39 מלאכות ב. כל המלאכות הללו אסורות בשבת.
- ככרות שנשארו חמות במשך שבוע שלם!
- א. נוס - תכשיט באף, חח = צמיד בזרוע ב. נוס זהב באף חזיר.
- בנה של מרים, נהרג במעשה העגל.
- הארון מסמל את תלמידי החכמים ומלמדנו: ככל שילמד האדם לעולם לא ישיג את השלימות
- 11 יריעות כנגד 11 סממני הקטורת ו 11 הארורים.
- כי משה אמר לו " בצל- קל היית" לאחר שהעיר לו שסדר הבניה צ"ל קודם המשכן ואח"כ הארון. (ברכות נ"ה)
- א. לרבות בארץ ובח"ל. ב. למעט את המקדש שבו לא חל איסור זה בשבת.
- במבול נאמר: "ויכלא הגשם" (בראשית ח, 2)
- בן 13 שנים!
- בחנוכת המזבח הם התנדבו ראשונים ואילו במשכן היו אחרונים.
- טוו את הצמר בעודו מחובר לגוף העזים מבלי לגזוז אותו קודם!
- רמז למקדש שנחרב פעמיים: משכן = 410 כמנין שנות המקדש הראשון, המשכן = 420 (יחד עם 5 האותיות במילה) בדיוק כשנות קיומו של המשכן השני (לפי הגר"א)

ברכת רפואה שלמה לציפורת תבדל"א בת חממה יוסף ז"ל

תרומות וחסויות, קודש להוצאת העלון
יתקבלו בברכה וכל המזכה את הרבים
זכות הרבים תלויה בו.
לתרומות, חסויות והפצה
נא לפנות לעו"ד יאיר בוסי
טל. 052-2545521

שבת שלום